

Очікування керівників ринку утворюючих підприємств Львівщини у зв'язку з євроінтеграцією

Оцінено нові можливості для українських виробників у зв'язку із євроінтеграцією та підписанням угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом.

Ринок праці Львівщини, зокрема його трансформаційні процеси, лежать в центрі уваги науково-практичних пошуків та розробок науковців ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» з другої половини 1990-их років¹. Так, під керівництвом д.е.н., проф. Садової У.Я. здійснюється моніторинг трансформаційних змін регіонального і локальних ринків праці Львівщини (2006 - 2015 рр.). В основі якого закладено спеціально розроблене анкетне опитування членів директорського корпусу та керівників кадрових служб основних ринкоутворюючих середніх і великих підприємств Львівської області.

На сьогоднішній день здійснено три етапи моніторингу: 2006р., 2011р., 2015р. Опитуваннями охоплено більше 10% працюючих великих та середніх підприємств області (11,1% у 2006 р., 23% у 2011 р.; 20% у 2015 р.). На час проведення обстежень у них працювали більше 14 тис. працівників робітничих професій (14 081 – 2006р.; 16 358 – 2011р.; 14 262 – 2015р.). В результаті проведення трьох етапів моніторингу (2006р., 2011р., 2015р.), вдалося виявити основні проблеми забезпечення ринку праці регіону висококваліфікованими робітничими кадрами та сформулювати можливі шляхи їх вирішення.

Загалом, кризові явища 2008-2009 рр., та 2014-2015 рр. внесли свій деструктивний вплив у економічну ситуацію та відобразились на трансформаційних процесах регіональних ринків праці. Якщо у 2006 р. про існування проблеми дефіциту кваліфікованих робітничих кадрів заявляли трохи менше двох третин респондентів (71%), то у 2011 р. – менше половини (45,5%), а у 2015 р. менше третини (31,4%). Різке падіння курсу гривні, подорожання виробництва, зменшення рівня життя населення, а з ним і рівня споживання товарів та послуг призвели до необхідності введення в дію механізмів економії, завдання яких полягали втримати підприємство на ринку товарів та послуг, вберегти його від банкрутства. Високий ризик втрати прибутків і непевність соціально-економічної, а у 2014-2015 рр. ще й політичної, ситуації не слугували залученню зовнішніх інвестицій, ні розширенню чи відкриттю нового виробництва. Додаткова потреба підприємств у робітничих кадрах складала 675 осіб (2215 та 1304 відповідно у 2006 р. та 2011 р.). Відповідно і коефіцієнт

¹ Садова У.Я. Регіональні ринки праці: аналіз та прогноз – Уляна Садова, Любов Семів – Редкол.:відп. ред. ак. НАН України М.І.Долишній. – Львів, 2000. – 264с.

додаткової потреби у робітничих кадрах² суттєво зменшився. За результатами анкетувань, протягом обстежуваного періоду він впав від 15,7% у 2006 р., до 8% у 2011 р. та до 4,7% у 2015 р. При цьому, вимоги щодо кваліфікації робітників на заміщення вакантних посад практично не змінилися, що свідчить скоріш за все про скорочення загальних обсягів виробництва на обстежуваних підприємствах або відсутність перспектив його розширення, звичне заміщення робітничих кадрів, а не про підняття виробництва на більш якісний рівень і пов'язану з цим додаткову потребу у робітниках.

Нестабільність ситуації в Україні, звісно, суттєво впливає на орієнтації та очікування керівників ринкоутворюючих підприємств Львівщини. Досвід ведення діяльності хоча б в умовах різкого падіння вартості національної валюти чи необхідності зміни ринкових орієнтацій сприяє значній стриманості у прогнозах. Проте, в час стрімких перемін: вимушеного проведення військових дій, обвалу економіки, зниження рівня життя населення та всеохоплюючої нестабільності необхідно віднайти та задіяти весь потенціал задля втримання стану й переходу до позитивних зрушень. Нові можливості для українських виробників відкриваються у зв'язку із євроінтеграцією, підписанням угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Для визначення потенційних моделей розвитку ринку праці респондентам було запропоновано поділитись зі своїми баченнями щодо майбутніх очікувань у розвитку їхнього виробництва та питань зайнятості працівників робітничих професій. На запитання «Як зміняться обсяги Вашої діяльності у найближчі 3 роки?» отримано відповіді, що свідчать про стрімке падіння оптимістичних очікувань, незначне зростання песимістичних поглядів щодо неминучого зниження обсягів діяльності та суттєву невизначеність через вкрай нестабільну ситуацію у 2014-2015 рр.

Щодо, очікувань у змінах зайнятості на підприємствах позитивні настрої за результатами кожного наступного етапу моніторингу також зменшувались. Так, у 2015 р. очікували зростання зайнятості на підприємстві лише 12,4% опитаних. Тоді як у 2006 р. такий показник був майже 60%, у 2011 р. – 42,4%. Схожа негативна тенденція, що полягає у зростанні невизначеності та впливу інших несприятливих для великого і середнього бізнесу умов виявляється також щодо конкретного прогнозу потреби в кадрах на наступні 3 роки. Коли, у 2006 р. більше половини респондентів (56,2%) очікували зростання додаткової потреби у робітниках, то у 2011 р. та 2015р. близько 80% опитаних зовсім не могли її спрогнозувати (79% у 2011 р. та 86,2% у 2015 р.).

Дещо більш оптимістичними поглядами виділяються очікування розвитку виробництва, який пов'язаний із євроінтеграцією. Відповіді розділились наступним чином: 32,7% опитаних впевнені, що на їхньому підприємстві зросте якість виробництва через необхідність відповідності європейським стандартам; 27,5% – вважає, що на їхніх підприємствах зростуть обсяги виробництва в разі

² Кількість додаткової потреби у робітничих кадрах на 100 фактично наявних робітників ()

виникнення можливостей розширення ринку збуту готової продукції; 24,2% у числі яких вагому частку складають виробництва локального рівня, такі як хлібопекарні чи підприємства із надання виключно місцевих послуг, або підприємства, що вже тривалий час постачають свою продукцію на євроринки, знають, що їх обсяги виробництва ніяк не зміняться у зв'язку із євроінтеграцією; лише 6% респондентів переконані, що обсяги їх виробництва зменшаться внаслідок низької конкурентоспроможності їх продукції, порівняно із імпортними товарами, які вийдуть на ринок споживання.

Зрозумілим є те, що збереження оптимістичних сподівань, залежить від коректного створення відповідних умов розвитку виробництва на державному та регіональних рівнях.